

[Arbejdsministeren]

gennemførelsen af VS' forslag for nogen form for aktivitet ved siden af efterlønsordningen, uden at man nedsætter efterlønsordningen tilsvarende. Der er hverken hoved eller hale i dette forslag, og det var af hensyn til forslagsstillernes almindelige omdømme, som jeg selvfølgelig håber må være positivt, jeg undlod at kommentere de enkelte bestanddele af forslaget.

Så skal jeg endelig sige til hr. Bolvig, at jeg sagde ikke i vores debat forleden dag, at jeg var konservativ. Jeg bebrejdede det konservative folkeparti, at man havde sluppet det bedste i den konservative tankegang, nemlig dette, at man ikke som menneske nødvendigvis skal ændre alle forhold, som gennem årtier i praksis har vist deres berettigelse. Det er det positive i den konservative tanke, og det var det, jeg anbefalede det konservative folkeparti at holde fast ved i stedet for at opgive.

Tyroll (VS):

Til oplysning for arbejdsministeren vil jeg da gerne sige, at den betegnelse, man passende kunne anvende på dette forslag, er, at det er et godt forslag til sikring af de ældres placering på arbejdsmarkedet, og at sikre deres forhold i den sidste del af deres aktive periode på arbejdsmarkedet synes jeg passende kunne have været anvendt som betegnelse for dette forslag.

Endelig har vi klart begrundet, hvorfor vi ikke kunne stemme for det efterlønsforslag, som blev fremsat af arbejdsministeren og vedtaget her i folketinget i sin tid. Vi har klart begrundet det med de tvangsforanstaltninger, der har været tale om, og dem ser jeg ikke nogen grund til at gentage yderligere. De har været nævnt både af hr. Kurt Hansen og af mig selv.

Men dernæst vil jeg da godt sige, at jeg har svært ved at fange, hvad det er, arbejdsministeren har fat i om de begrænsninger af muligheder, der skulle være i dette forslag i forhold til den 200 timers regel, der er tale om. Det, der i hvert fald er tale om, er selvfølgelig, at det i givet fald vil være varierende, hvad der betales over efterlønnen, og hvad der betales gennem det arbejde, som man er beskæftiget med. Der vil selvfølgelig være en varierende størrelsesorden her, og derfor er det svært præcist at beregne den

økonomiske virkning af dette forslag. Men derfor kan man heller ikke sige, at dette forslag er et forslag, der indeholder en overbudspolitik på nogen måde, og derfor er de betegnelser, der har været lagt frem fra forskelligt borgerligt hold og fra arbejdsministerens side, simpelt hen et forsøg på blot at legitimere den afstemning, som vi nok kommer til at se omkring dette forslag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Ove Jensen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

14) Forhandling om indenrigsministerens redegørelse af 7. maj 1980:

Redegørelse om statsamterne.

(Redegørelse nr. VI. Anmeldt 7/5 80. Redegørelsen givet 7/5 80. Meddelelse om forhandling 8/5 80).

Forhandling

Taanquist (S):

Det er med tilfredshed, at vi i den socialdemokratiske gruppe ser, at indenrigsministeren nu tager initiativ til at afklare statsamternes fremtid.

Der har i de 10 år, der er gået, siden vi fik kommunalreformen, hersket uvished om, hvorvidt statsamterne skulle nedlægges eller de skulle bestå, og i sidste tilfælde, hvilke opgaver de så skulle have.

Det er godt, at man har ladet nogle år gå, inden man tager den endelige beslutning, men nu er tiden til gengæld også inde til, at man tager denne beslutning både af hensyn til personalet, af hensyn til borgerne og af hensyn til de øvrige myndigheder.

Vi er også tilfredse med, at regeringen er kommet til den konklusion, at statsamterne

[Taanquist]

bør bestå, en konklusion, jeg ikke tror man var kommet til, hvis man allerede i 1970 skulle have taget beslutningen.

Når man i dag skal tage beslutningen, er det, efter at vi nu i 10 år har haft lejlighed til at se, hvorledes forholdene ville udvikle sig, når man på samme tid havde det folkevalgte amtsråd og statsamtet, men adskilt fra hinanden.

De 10 år, der er gået siden kommunalreformen, har vist, at der ved siden af de lokale opgaver, der løses af amtsrådene, findes opgaver, der mest hensigtsmæssigt løses af en lokal statslig myndighed. Vi må også indse, at det ikke alle er opgaver, som borgerne ønsker løst af en folkevalgt myndighed, og de senere års offentlige diskussion har ikke altid været ført med det formål at indgyde tillid til de folkevalgte organer. Må jeg alene henvise til det ofte fremførte argument vedrørende ankesager, at det er de samme mennesker, der sidder begge steder.

I den form, statsamtterne havde forud for kommunalreformen, var de ikke populære i de kommunale råd, ikke mindst fordi et folkevalgt organ med en kongelig udnævnt embedsmand som formand virkede forkert i en tid, da man på alle måder ønskede at styrke det folkevalgte element. Derfor fornemmer jeg også, at den almindelige opfattelse omkring 1970 var, at statsamtterne burde nedlægges. Man troede vel dengang, at amtsrådet med den nye folkevalgte formand ville være i stand til at løse alle lokale problemer. Man valgte at bibeholde amtmanden og statsamtterne, men nedskar deres opgaver væsentligt. En del blev tilbage, og en del blev ændret i formen, mens nogle overgik til andre myndigheder, især amtsrådene.

Den fordeling, der således har fundet sted af opgaverne, har stort set virket heldigt. De sager, der er blevet tilbage, drejer sig især om ægteskabssager og sager om fri proces o. lign. De løses tilfredsstillende af statsamtet, og den almindelige mening er, at dér bør de blive.

En af de opgaver, der har ændret form, og som en overgang så ud til at blive den mest problematiske, var tilsynet med kommunerne. Det var klart for alle, at kommunerne ikke ville godkende, at det fremtidige tilsyn med kommunerne forblev hos amtsrådene, og man var enig om, at det heller ikke var praktisk med det fjerne indenrigsministerium

som tilsynsmyndighed. Derfor accepterede man tilsynsrådet med amtmanden som formand og 4 amtsrådsmedlemmer som menige medlemmer, men det var bestemt uden glæde, man gjorde det. Tiden har vist, at denne form for tilsyn har skabt stor tilfredshed både hos borgere, der har ment, at en sag var forkert behandlet, hos kommunalbestyrelsesmedlemmer, der har haft en mulighed for at få efterprøvet visse procedurespørgsmål, og ikke mindst hos de kommunale myndigheder, der har haft mulighed for at indhente gode råd under den primærkommunale sagsbehandling.

Selv om mange opgaver således tilsyneladende har fundet en tilfredsstillende løsning, vil jeg dog håbe, at regeringen vil være meget åben over for, hvilke opgaver der i øvrigt kan henlægges til den lokale statslige administration.

Indenrigsministeren nævner også i sin redegørelse om statsamtternes fremtid, at amtmanden ofte bruges som formand for lokale nævn og kommissioner. Jeg mener, det er en overvejelse værd, om dette i alle tilfælde er heldigt, og omvendt, om det måske i andre tilfælde kunne gøres obligatorisk. Det sidste betvivler jeg godt nok, men man bør være åben over for spørgsmålet.

Samtidig bør man benytte lejligheden til at tage op til overvejelse, om visse blandede statslige og amtskommunale organer, som man fik oprettet i forbindelse med kommunalreformen, også virker på den mest hensigtsmæssige måde.

Indenrigsministeren har også i sin redegørelse beskæftiget sig med, hvilket navn man fremtidig burde hæfte på den lokale statslige administration, og selv om det kan lyde som en bagatel, tror jeg, det er et meget vigtigt spørgsmål, ikke mindst fordi der bør være en mulighed for borgeren for ud fra navnet at kunne aflæse, hvad der er hvad. I det mindste må man kunne kende forskel på tingene. At bibeholde udtrykket statsamt er ikke heldigt. Det vil uvilkårligt i daglig tale blive forkortet til amtet, som vi allerede kender det i dag, og uheldigvis er der mange, der også om amtsrådene og amtskommunerne bruger den fejlagtige betegnelse amterne. Uden at jeg selv skal bidrage med noget forslag på indeværende tidspunkt mener jeg dog, at vi fremtidig må kunne skelne mellem på den ene side det folkevalgte amtsråd og det geo-

[Taanquist]

grafiske område, en amtskommune, og på den anden side den lokale statslige administration.

Hvilket navn man så skal hæfte på amtmanden, skal jeg ikke her tage stilling til, og jeg skal især undlade at komme med bemærkninger om amtmandens fremtidige påklædning ved festlige lejligheder.

Nathalie Lind (V):

Venstre har haft med i sit valgoplæg og er gået til valg på, at statsamterne skal nedlægges. Derfor må det være klart for ministeren, at den redegørelse, der her er givet, kan vi ikke tilslutte os, i hvert fald ikke i dens helhed.

Men inden jeg går ind i de mere principielle spørgsmål, vil jeg allerførst spørge ministeren, hvad formålet med denne redegørelsesdebat er. Jeg synes i og for sig, det er en god idé at give folketinget en redegørelse, for så kan der blive lejlighed til debat, men det, der interesserer mig, er: hvad vil der ske bagefter? Hvis ministeren nu opfatter folketingets reaktion som positiv over for regeringens tanker om, at statsamterne skal bevares, er sagen så sluttet dermed, eller kan vi regne med, at der kommer en fornyet debat til efteråret, så vi får lejlighed til at gå mere i enkeltheder? Omvendt, hvis ministeren opfatter folketingets holdning som negativ, vil ministeren så lade sagen hvile, eller vil ministeren gå i gang med de lovændringer, som jeg formoder i så fald er nødvendige?

Men tilbage til indholdet. Jeg har grundigt gennemlæst ministerens redegørelse, og jeg må for det første sige, at der er punkter og måske endda de væsentligste, hvor vi kan være enige med ministeren, bl. a. i spørgsmålet om behandlingen af de familieretlige sager. Vi er fra venstres side indforstået med, at vi får en art familieretskantor i de enkelte amter. Nu står der i redegørelsen, at disse sager udgør 80 pct. af statsamternes nuværende arbejdsopgaver, og der gøres meget ud af at vise, hvordan sagsantallet er steget i løbet af 1970'erne. Det er derimod ikke anført – det synes jeg det burde have været – at der også er opgaver, som midt i 1970'erne er frataget amterne, deres arbejdsopgaver er altså formindsket, nemlig klagerne i sociale sager. 80 pct. er, siger ministeren, familieretlige sager i vid forstand. I alle andre redegø-

relser, jeg har læst, også i betænkningen fra 1975 om statsamternes fremtid og ægteskabsudvalgets betænkning, taler man om 85 pct., men lad det nu være. På dette punkt er vi altså enige i, at vi skal have nogle familieretskantorer. Jeg er glad for, at ministeren ikke følger tankerne hos flertallet i ægteskabsudvalget om at lave særlige ægteskabsretter.

Vi er heller ikke hundrede procent afvisende vedrørende den anden hovedfunktion, nemlig tilsynet med primærkommunerne. Men jeg vil gerne med det samme sige, at jeg tror nu ikke, det ligger sådan, at der kun findes to løsninger: enten de nuværende tilsynsråd eller indenrigsministeriet. Jeg synes, det er et punkt, som kræver nærmere overvejelse, og jeg ville godt, hvis der var anledning til det, komme med forslag, der kunne indgå i debatten.

Med hensyn til amternes øvrige opgaver må jeg nok sige, at denne redegørelse ikke er skrevet ud fra et ønske om at undervurdere betydningen af de sagsopgaver, de nuværende statsamter har. Jeg har gået listen igennem, og jeg må nok sige, at det er stort og småt imellem hinanden. Ret meget stort ud over de to hovedopgaver, jeg har nævnt nu, er der ikke. Bl. a. fæster man sig ved, at det anføres – måske til undren for folketingsmedlemmer, der ikke er helt inde i denne lovgivning – at statsamterne også behandler sager vedrørende indfødsret. Nærlæser man det, ser man, at det drejer sig om sager, hvor man får indfødsret efter erklæring.

Jeg kunne, hvis der blev tale om en udvalgsbehandling, men det gør der jo ikke, da det er en redegørelsesdebat, nok have en række spørgsmål, jeg ville stille her, men jeg skal prøve at holde mig til det mere væsentlige.

Der er bl. a. spørgsmålet om det civile beredskab. Her må jeg sige, at vi ikke er overbevist om, at det er en rigtig løsning, at denne opgave skal klares af en leder for et kontor, hvis væsentligste arbejdsfunktioner i fremtiden bliver familieretssager og skilsmisser m. v. Jeg synes, det er meget rigtigt, når man i indenrigsministeriets betænkning om statsamternes fremtid fra 1975 anfører, at den, der i krigstid skal have ansvaret for det civile beredskab, skal være en person eller et organ, som også har ansvaret i fredstid. Og hvad er vel nærmere her end at pege på en-

[Nathalie Lind]

ten amtsborgmesteren eller på CF-regionspolitimesteren? Tog vi amtsborgmesteren, der jo har ansvaret for sygehusene og for den tekniske forvaltning, fik vi en rimelig og fornuftig ordning.

Blandt de andre opgaver – ja, en del af dem er vel så små, at de knap nok burde nævnes – hører vi, at statsamtet er klageinstans i visse tvister vedrørende ekstraordinær indkvartering. Da der er så mange tal, hvor mange tal har man så for dette? Hvor mange amtmænd har egentlig oplevet at skulle tage stilling til klager fra folk, der er strandet, over, om de under indkvarteringen nu har fået en rimelig behandling? Jeg tror ikke, det sker i alle amtmænds liv.

Jeg vil også sige, at udnævnelse af formanden for husdyrvoldgiftsretter heller ikke sker hvert år. Det er jo i betænkningen nævnt, at det passende kunne lægges over til en landsdommer.

Jeg må have lov at sige, at det næsten forekommer mig humoristisk, når man skriver, at statsamterne i forbindelse med tilsynsopgaver og legalitetskontrol også får telefoniske henvendelser. Ugentlig gives der rådgivning i ca. 275 tilfælde. Hvis man sætter dette i forhold til antallet af amtsjurister – og jeg undtager endda amtmændene – så svarer det til 4 telefonsamtaler om ugen pr. jurist. Det er ikke tal, der ryster mig.

Men bortset fra disse enkeltsager og ting, som jeg tror i vid udstrækning kan henlægges til andre myndigheder – det er der jo også peget på i den betænkning, jeg flere gange har omtalt, om statsamterne – er der nok et område, som vil kræve en nærmere afklaring, og det er spørgsmålet om de opgaver, som amtmanden i dag har som stiftsøvrighed. Jeg kan også her forestille mig løsninger, der kunne være anvendelige, men de ville nok kræve en nøjere forhandling med de kirkelige myndigheder. Det, jeg tror er afgørende, også afgørende for biskopperne, hvis indstilling jeg er helt opmærksom på, er, at de har brug for at kunne hente hjælp hos en erfaren forvaltningsjurist, en kender af ejendomsadministration og administration i øvrigt til bunds. Jeg tror, at en nærmere uddybning ved en forhandling om de spørgsmål ville kunne bringe mere åbenhed også fra bispernes side over for en nyvurdering her.

Jeg beklager igen, at jeg har måttet gå så meget i detaljer, men jeg synes, jeg har været

nødt til at trække disse ting frem, da vi som sagt ikke får en udvalgsbehandling.

Jeg skal derefter komme med nogle bemærkninger om det principielle. Det er venstres opfattelse, at vi skal have nogle regionale kontorer med den hovedopgave at arbejde med familieretssager. De øvrige opgaver i amterne – måske bortset fra tilsynsopgaven – behøver ikke nødvendigvis at blive, hvor de er i dag. Vi er, og det er det for os vigtigste at få sagt, stærkt foruroliget over den tendens, der er i redegørelsen, og som går ud på, at man ved fremtidig udlægning af opgaver fra statens side vil lægge disse opgaver ud til statsamterne. Det mener vi er forkert. Det er måske på sin plads her lige at spørge justitsministeren – nu taler jeg altså til justitsministeren – hvilke tanker han gør sig med hensyn til overformynderiets fremtid. Jeg ved, der skal komme et lovforslag i næste samling, men måske kunne vi høre lidt om det nu.

Men for at vende tilbage til overførsel af opgaver til regionale myndigheder vil jeg blot nævne, at der jo allerede er en diskussion løbende om tekniske skoler og handelskoler, hvor man tøver med at overføre dem til amtskommunerne, hvad jeg slet ikke forstår. Der er en tilsvarende diskussion vedrørende gymnasier. Vi forstår ikke, at disse spørgsmål ikke kan klares, og helt principielt er det vores linje, at den øverste regionale myndighed skal være ikke amtet eller statsamtet, men amtskommunen.

Det fører mig over til det sidste spørgsmål, navnet på det familieretlige organ, der skal være i amterne, og jeg vil også forsøge at sige noget om navnet på dets leder. Indenrigsministeren siger i sin redegørelse, at han er meget åben over for at finde en løsning her. Han nævner, at man har talt om ord som »statsombud« og »statsombudsmand«, men kommer i øvrigt ikke med nogen løsning på problemet. Jeg må derfor nærmest forstå det sådan, at ministeren er endt med, at vi fortsat skal operere med eller tale om »statsamter« og dermed også om en »amtmand«. Det ønsker vi ikke. Dette er ikke et prestigespørgsmål, det er et spørgsmål om i fortsættelse af kommunalreformen at få slået fast, at den højeste folkevalgte myndigheds-person i et amt er amtsborgmesteren, den folkevalgte. Det er nøjagtig den samme udvikling, vi har gennemgået inden for kommu-

[Nathalie Lind]

nerne, hvor vi siden 1919 har haft folkevalgte i stedet for kongeligt udpegede borgmestre. Når vi ønsker at undgå ordet »amt«, skyldes det også et hensyn til befolkningen. Der sker utallige forvekslinger, forgæves henvendelser, forgæves opringninger, så længe der er to organer, der begge bærer navnet »amt«, nemlig statsamtet og den amtskommunale forvaltning, inden for samme område.

Jeg skal komme med én bemærkning til i relation til ministerens redegørelse. Der hvor man resumerer, hvad der er regeringens holdning, står der, at den formelle repræsentative rolle efter amtmændenes eget ønske yderligere skal reduceres væsentligt. Jeg vil hertil sige, at jeg ikke mener, at lederen af familieretskontoret skal have nogen speciel placering, der betinger, at han eller hun er den officielle repræsentant i et amt. Det er amtsborgmesteren.

Så til allersidst mit bud på navnet. Jeg bemærker, at det er blevet mig fortalt, men det behøver ikke være rigtigt, at ministeren selv skulle have givet udtryk for, at man ikke ville anvende ordet »amt« i fremtiden; vi kan jo få at vide, om det er rigtigt. Mit bud på navnet ville være: lad os kalde det »forvaltningskontoret« eller »familieretskontoret« eller »statsforvaltningskontoret«, og lad os kalde lederen for »forvaltningschef«. Vil ministeren lytte til nogle af disse tanker, så er vi fra venstres side parat til at gå ind i et positivt samarbejde, for jeg er enig i, at spørgsmålet om afklaring af statsamternes fremtid trænger sig på.

Flemming Jensen (KF):

Jeg er enig med den socialdemokratiske ordfører i hvert fald i den ting, at der næppe kan være tvivl om, at hvis denne redegørelse skulle have været forelagt tinget for nogle år tilbage, så ville stemningen vist ret utvetydigt have været den, at de såkaldte statsamter ikke længere havde nogen væsentlig funktion, at de kunne og burde ophæves og deres opgaver overføres til andre kontorer. Det lå ligesom i luften på det tidspunkt, at nu var der mulighed for, at man kunne løse det ad andre veje. Jeg føler mig overbevist om, at denne opfattelse var meget udbredt. Jeg vil næsten tro, at ministeren følte det på samme måde, hvis han tænker en halv snes år tilbage.

Det, der må være afgørende, når vi skal vurdere, og lad os så indtil videre kalde det »statsamter«, jeg kalder det også gerne »regionalkontorer«, må være, hvilken løsning der fungerer mest rationelt, mest økonomisk, mest effektivt og samtidig har kontakt til befolkningen. Det er ud fra dette, jeg vil forsøge at vurdere ministerens redegørelse, som jeg i øvrigt vil takke for. Hvilken styreform er den bedste for den enkelte borger, hvilken styreform kan vi gennemføre på den økonomisk mindst krævende måde?

I redegørelsen peger ministeren på, at langt den overvejende del af statsamternes opgaver ligger inden for justitsministeriets område, og det er vel også her, man tidligere i hvert fald har nævnt, at der var det nemmest at klare problemerne. I betænkning nr. 796 fra 1977 peger man bl. a. på overførelse af ægteskabssager til domstolene, og umiddelbart kan man vel også sige, det var en naturlig udvej. Men jeg skal ikke nægte, at i den konservative gruppe finder vi, at der noget rimeligt i de betragtninger, der også fremføres, nemlig at den nuværende praksis på mange måder med den administrative sagsbehandling og afgørelse er meget smidig, diskret og uformel. Vi finder altså, at man stort set må sige, at dette område fungerer ganske godt. Når noget fungerer godt – nu er jeg ked af, at arbejdsministeren er gået, han havde nogle pæne betragtninger om konservativ opfattelse af livet og livsholdningen – så skal man altså ikke forandre det bare for forandringens skyld.

Hvad angår tilsynsrådssagerne og deres stigende antal, så kunne man, så vidt jeg kan vurdere det, hvis man nedlægger tilsynsrådene, kun tænke sig opgaverne overført til indenrigsministeriet, og med al respekt for dette udmærkede ministerium tror jeg ikke, at det gør tingene billigere eller smidigere. Jeg tror ikke, det bliver tilfældet, og jeg synes, man må hævde, at tilsynet i dag har virket efter hensigten. Vi har nu en lokal islæt og en embedsmand, der sammen vurderer tingene, og den lokale islæt medfører, at man også har kontakt til det lokale område. En sådan føling vil det være vanskeligt, tror jeg, at få i indenrigsministeriet. Endelig kommer der den ting, at det nok bliver endnu vanskeligere at få borgere uden for kommunalbestyrelserne til at henvende sig, hvis man tænkte sig det overflyttet til ministeriet. En af ideer-

[Flemming Jensen]

ne bag kommunalreformen var, at man skulle skabe større enheder – de blev vel mange steder større, end man måske havde forestillet sig det – og ved denne fremgangsmåde skulle man skabe en mere formålstjenlig opgavefordeling mellem stat og kommuner. Selv om der jo er sket noget for så vidt angår primærkommunerne, er jeg ikke i tvivl om, at man fortsat må undersøge – det drejer sig om forholdet mellem stat og kommune – i hvilket omfang tilsynet stadig er nødvendigt i de store kommuner for at undgå, at flere instanser beskæftiger sig med ting, som én instans kan klare.

Vi finder, når vi taler om overflytning, og jeg tror også, det er nævnt i ministerens redegørelse, at det må være ganske naturligt at vurdere, om ikke der kan flyttes sager, ikke til statskontorerne, men fra dem og ud til primærkommunerne, i hvert fald i det omfang – det tror jeg bliver meget vidt – hvor der bliver tale om en mere rationel arbejdsgang. Men det er måske, hvad ministeren tænker på, når han skriver i redegørelsen nederst sp. 8774, at statsamterne bør bevares altovervejende i deres nuværende skikkelse og med visse tilpasninger. Det kan vi måske høre lidt om.

Det er klart, som fru Nathalie Lind var inde på det, at man kan finde alternative placeringer til en række mindre ting. På den anden side vil jeg gerne sige – for det bliver jo også en overvejelse, vi skal ind i, jeg tror ikke, man skal låse sig alt for fast – at vi heller ikke skal lade statsamterne bestå så amputerede, at der kun bliver noget tilbage, som kan kaldes ressourcespild.

Jeg vil gerne nævne en ting mere, som efter vor opfattelse taler for statsamternes beståen – ja, vi kalder det altså stadig sådan – nemlig den kendsgerning, at vi herved bevarer et vigtigt princip i dansk forvaltning, nemlig appelmuligheden. Hvis vi kun har ministeriet, så forsvinder den, og så skal man ad kunstig vej skyde et andet led ind.

I sin redegørelse siger ministeren bl. a., at det er regeringens hensigt at foretage en reduktion af tilsynet med kommunerne på godkendelsesområdet. I forlængelse af, hvad jeg sagde før, vil jeg spørge, om vi allerede nu kan få løftet lidt af sløret for, hvad der skjuler sig bag disse ord. Vi har allerede nævnt, at kommunerne er blevet så store og generelt har så veluddannet personale, at vi gerne ser

dem styrket så langt, som det overhovedet er muligt.

Ministeren siger i sin redegørelse, at amt-mændenes formelle rolle efter deres eget ønske – det er jo meget, meget, meget smukt – vil blive yderligere reduceret. Hvad betyder så det? Var det fjerbusken, der røg sig en tur for at blive erstattet af amtsborgmesterens pæne habit? Betød det, at amtsgårdene nu forsvinder for at blive overført til socialministeriet som dreng hjem? Jeg skal da ikke nægte, at i det konservative folkeparti finder vi ikke, at der sker uoprettelig skade, såfremt officielle gæster i de forskellige regioner fremover modtages af den folkevalgte amtsborgmester. Det var måske oven i købet meget rimeligt. Men vi vil da gerne vide, hvad ministeren har i tankerne. Og så et par bemærkninger om benævnelsen »amt«. Selvfølgelig er det rigtigt, at ordet »statsamt« er indgået i daglig tale, men jeg finder som andre ordførere, at det alt for let forveksles med »amtskommunen«, og så gerne, at vi fandt noget andet, dog ikke »statsombud« – det er dog gyseligt. Vi kan vel ikke kalde ham for en »lensmand«, men vi kan måske udskrive en konkurrence om det.

Må jeg så slutte med at citere fra en leder i Jyllands-Posten i dag, hvor der bl. a. står:

»Regeringens beslutning om at bevare statsamterne motiveres med et hensyn til decentraliseringen, og hvis denne målsætning får et reelt indhold, er det fornuftigt at bevare statsamterne. Statsamterne er nærmere på kommuner og borgere end centraladministrationen og dermed bedre skikket til adskillige tilsyns- og kontrolopgaver. Hvis statsamterne derimod kun skal være ekspeditionskontorer og indenrigsministeriets forlængede arme, må de hellere nedlægges.«

Det finder vi er vel skrevet, men vi tror med redegørelsen i hånden, at det heller ikke er ministerens tanke.

Og så må jeg i øvrigt endnu en gang, idet vi abstraherer fra navnet »statsamt«, erklære mig enig med fru Nathalie Lind i det spørgsmål, der blev rettet til ministeren: hvad nu? Hvad er næste etape? Det er jo hyggeligt at diskutere det, men et eller andet skal der vel ske?

Knud Lind (FP):

[Knud Lind]

Det er fremskridtspartiets indtryk, at statsamterne er et fjerprydet og sabelraslende levn fra enevældens tid. Ved kommunalreformen i 1970 udgik amtmanden som formand for amtsrådet, og det har da også af den daværende regering været tilkendegivet, at amtmændenes kompetence burde indskrænkes. Det er det, der er den nuværende ministers udgangspunkt.

I sin redegørelse har ministeren peget på statsamterne som en billig ordning. Nu vel. Statsamterne koster i 1980 61 mill. kr. 49,5 mill. kr. heraf er alene lønudgifter. Pr. 1. januar 1980 er der ansat 356 personer i statsamterne, heraf 137 med juridisk uddannelse. Her er der lejlighed til at spare, hvis man ønsker det.

Regeringen foreslår i dag efter mange års udvalgsarbejde og efter to afgivne betænkninger, at statsamterne i hovedsagen bevares i deres nuværende form. Udvalget vedrørende den statslige administration på amtsplan har afgivet en betænkning, nr. 731, hvor et flertal af udvalget foreslår, at tilsynsopgaverne i statsamterne henlægges til indenrigsministeriet. Ægteskabs- og skilsmisssager har et klart flertal på 11 medlemmer i ægteskabsudvalgsbetænkningen på side 43 anbefalet henlagt til de almindelige domstole eller særlige familieretter. I dette flertal finder man det socialdemokratiske medlem fru Inge Fischer Møller. Det vækker forundring, at indenrigsministeren og socialdemokratiet har lavet en kovending i denne forbindelse.

Når ministeren i sin redegørelse skriver, at det ikke har vist sig muligt at pege på bedre eller billigere løsninger, så er det nok lidt store ord. Om udgiftsspørgsmålet siger ægteskabsudvalgsbetænkningen på side 42:

»Uanset om den nuværende ordning bevares i hovedsagen eller sagerne overføres til domstolene ved gennemførelse af en enstrengt ordning, vil der være visse relativt beskedne udgifter forbundet med gennemførelse af de mulige nyordninger, der er omtalt i det foregående.«

Det vil altså sige reelt, at der ikke skulle kunne blive nogen merudgifter ved, at det blev lagt over til domstolene, og vi må samtidig konstatere, at 11 medlemmer i ægteskabsudvalget pegede på, at det skulle overføres til domstolene. Vi må også konstatere, at man i den anden betænkning angående køb og salg

og legalitetsspørgsmål mente, at det godt kunne overføres til indenrigsministeriet.

Ud over de to hovedopgaver er der en hel masse småopgaver, som godt kunne henlægges til andre myndigheder, hvis man ville. Det civile beredskab bør diskuteres, og jeg er enig med fru Nathalie Lind angående ansvaret og ledelsen. Også dette bør diskuteres. Kommunernes køb og salg er på grund af spareplaner for nedadgående.

Fremskridtspartiet beklager, at ministeren går imod to udvalgsbetænkninger. Fremskridtspartiet vil ikke være med til at give en fortidslevning et nyt navn, men vi vil henstille til ministeren at nedlægge dette statslige fortidsuhyre og lade det gå over i historien sammen med den fjerprydede hat. Lad os spare statsamterne, og lad os føre de små opgaver over i de forskellige ministerier, og lad os gøre, som man har peget på i betænkningen angående ægteskab og skilsmisse og i betænkningen angående statsamterne.

Ingerlise Koefoed (SF):

Det forekommer mig ikke særlig let på grundlag af ministerens skriftlige redegørelse om statsamternes bevarelse eller nedlæggelse at skulle tage stilling til, hvad der egentlig skal ske med statsamterne. Statsamterne løser jo på en række områder opgaver af juridisk og tilsynsmæssig karakter, som under alle omstændigheder skal løses, og hvis løsning kræver medvirken af eksperter, men om disse eksperter ikke akkurat lige så godt kunne løse opgaverne i en helt anden regie end den statsamtlige, er et åbent spørgsmål, også efter at man gentagne gange har gennemlæst og overvejet redegørelsen.

Ministeren indstiller, at de fleste af opgaverne stadig skal løses af statsamterne, men han gør det egentlig uden ret meget anden dokumentation end den, der ligger i, at nu har vi altså de statsamter, og de har da gjort det meget godt i de 10 år, der er gået siden kommunalreformen. Opgaverne kan hverken løses bedre eller billigere andre steder, mener ministeren, og det er også på tide, at de mennesker, der arbejder i statsamterne, får at vide, om de kan blive der eller ej. Det sidste kan jeg da være helt enig i, men man bliver ellers ikke meget klogere af læsningen. Man kan f. eks. læse i sp. 8783-84:

[Ingerlise Koefoed]

»Regeringen vil også være opmærksom på, om nogle af statsamternes opgaver mere hensigtsmæssigt kan løses andre steder. Det vil endvidere blive overvejet, om der kan foretages forenklinger og moderniseringer af statsamternes virksomhed.«

Kunne man egentlig ikke have afsluttet disse vurderinger og overvejelser, inden man afgav redegørelsen, og burde man ikke også have afsluttet den afklaring, som man omtaler i sp. 8783, nemlig:

»... om der inden for den statslige lovgivning kan være fordele forbundet med at overføre kompetence fra ministerierne til statsamterne på områder, der er nært beslægtede med deres eksisterende opgaver?«

Eksempler på den slags opgaver efterlyses. De burde være indgået i redegørelsen til oplysning for de folketingsmedlemmer, der ikke sidder i regeringen, og for de stakkels borgere, der måtte interessere sig for at læse om statsamterne, hvis der ellers findes sådan nogle, for folkeligt stof er det jo ikke ligefrem.

Det vil sikkert være fremgået, at jeg finder redegørelsen tynd og umulig at drage en konklusion af. Hvis det var en fristil om statsamterne, som ministeren havde afleveret, og jeg var den, der skulle rette den, så ville jeg bede om mere klarhed, mere overbevisende argumentation, mange flere eksempler på statsamternes påståede betydning i det offentlige administrationsmønster. Men i øvrigt er meget af det, der ligger i redegørelsen, rent administrativt stof, og folketinget og borgerne kan sådan set være mindre interesserede i, om opgaverne løses af statsamterne, dommerembederne eller af andre myndigheder, bare de løses så godt som muligt og så lidt bureaukratisk som muligt. Den overbevisning har jeg ikke kunnet hente ud af redegørelsen, og det er jeg ked af.

En enkelt af statsamternes opgaver er dog klart politisk, nemlig tilsynsvirksomheden over for kommunerne og især tilsynsrådsvirksomheden. Det er meget vigtigt at bevare denne virksomhed i en regie, der så vidt muligt er neutral i forhold til de kommunale myndigheder og kommunalpolitikere. Om tilsynsrådene så, som de sammensættes i dag af 4 amtskommunale politikere og amtmanden, kan betrages som kommunalpolitisk neutrale, er nok et spørgsmål, der fortjener nærmere overvejelse, men det er i hvert fald

sikkert, at tilsynsrådene rundt omkring i landet i mange tilfælde udøver en mindretalsbeskyttelse, som der er stærkt brug for, både hos de kommunalpolitikere, der ikke repræsenterer det ofte meget sammenspiste flertal i kommunalbestyrelserne, og hos de borgere, der kommer i klemme i det kommunale bureaukrati. Der har været tanker fremme om, at tilsynsrådsvirksomheden alene skulle udøves af indenrigsministeriet, men de tanker må vi i SF afvise. Tilsynet bør være så nær borgerne som muligt, og allerede amtet og ikke mindst statsamtet er fjernt nok for de fleste, men trods alt den nærmeste mulighed til vurdering af kommunernes virksomhed.

Der har været talt meget om, hvilket navn barnet egentlig skulle have, hvis statsamterne skal bevares. Det kunne være, at man skulle anbefale ministeren at udskrive en konkurrence om et nyt navn, for jeg er enig i, at navnet »statsamt« er forvirrende. Det er meget vanskeligt for folk at finde ud af alle de forskellige administrative enheder, der findes i kommuner og amtskommuner, og jeg tror nok, at hvis man vil udskrive en offentlig konkurrence, så må man først gøre sig den ulejlighed virkelig at fortælle befolkningen noget om, hvad et statsamt er. Det synes jeg faktisk ikke at man gør med denne redegørelse.

Dræbye (RV):

Det radikale venstre kan tilslutte sig hovedindholdet i ministerens redegørelse. Statsamterne løser i dag en række opgaver, som det vil være vanskeligt at placere andre steder. Blandt de 80 pct. af sagerne, som hører til justitsministeriets område, er de væsentlige jo ægteskabssagerne, og vi skal være de sidste til at beklage, at ministeren har valgt at følge ægteskabsudvalgets mindretal i den løsning, han har foreslået. Vi har konstateret, at høringen om ægteskabsudvalgets betænkning ganske klart gav tilslutning til det, der var mindretallets opfattelse, nemlig at man hverken skulle lade ægteskabssager afgøre alene ved domstolene eller ved særlige familieretter, men at man skulle bevare den eksisterende mulighed for at vælge imellem en domstolsafgørelse og en administrativ afgørelse. Vi er derfor fuldt tilfredse med, at ministeren i denne redegørelse giver tilslutning til dette synspunkt. Også de øvrige justitsmi-

[Dræbøje]

nisterielle opgaver bør kunne klares og kan fornuftigt klares i statsamterne. Det gælder således bevillingssagerne omkring fri proces.

Inden for det indenrigsministerielle område er den væsentligste opgave tilsynet med kommunerne, som udøves af tilsynsrådet. Uden i øvrigt at tage stilling til hverken art eller omfang af dette tilsyn vil jeg godt fastslå, at også denne opgave forekommer rimeligt placeret i statsamterne. Det gælder også ledelsen af det civile beredskab, som er en anden del af de indenrigsministerielle opgaver.

Vi kan altså i disse store træk tilslutte os konklusionen vedrørende den væsentligste del af statsamternes nuværende opgaver. Så langt, så godt.

I redegørelsen omtaler ministeren videre amtmændenes andre opgaver, og det siges, at amtmændenes formelle repræsentative rolle efter deres eget ønske vil blive yderligere væsentligt reduceret. Det er også højst nødvendigt. I det radikale venstre vil vi gerne være med til at tage fjerbusken fra amtmændene, men vi vil gerne gøre det lidt mere vidtgående, end formuleringen i redegørelsen lægger op til. Det gælder både med hensyn til de repræsentative frynsegoder, normeringen af stillingen og den øvrige repræsentative funktion. Vi synes, at det ligeud skal konstateres, at en lokal statsforvaltning i dag ikke kan eller skal ledes med fortidig pomp og pragt.

Her er vi ved den sidste del, konklusionen i ministerens redegørelse om, at navnene »statsamt« og »amtmand« skal bevares. Vi mener, at man godt kunne kalde amtmændene »forvaltningschefer« – det er der også andre her der har foreslået – og i øvrigt indretningen for »statens lokale forvaltning«. Herved opnås, at man undgår forvekslingsmulighederne med »amtskommune«, »amtsråd« og andre af amtsorganerne i den kommunale styrelsesform. Det synes vi vil være en fordel. Vi mener, at det er muligt at finde fornuftige formuleringer på de praktiske problemer, en sådan navngivning ville give anledning til.

Birgith Mogensen (CD):

Centrum-demokraterne er enig med regeringen i, at statsamterne skal bevares. Vi ser det som en fordel, at disse statslige opgaver løses lokalt, uden at man derfor ændrer på

den sædvanlige byrdefordeling mellem stat og kommuner.

Flygaard (DR):

Jeg tror, det var fornuftigt, at man for 10 år siden ikke tog stilling til, hvilken afgørelse man skulle træffe for så vidt angår statsamterne. En tidligere ordfører har været inde på den betragtning, at så var de nok røget med i købet. Nu er der gået 10 år, og vi har haft lejlighed til at vurdere, hvorledes kommunalreformen har udviklet sig. Med den bemærkning ønsker jeg også at tilkendegive, at mange mennesker jo nok i kraft af, at amtmanden både var formand for amtsrådet og den lokale statsadministrator, har kædet de to ting sammen på en måde, der nok kan forekomme en lille smule uheldig. Vi mener derfor, at den nuværende ordning med statsamterne i det store og hele har fungeret tilfredsstillende.

Som udgangspunkt må vi nok sige om denne redegørelse fra indenrigsministeren, at vi er enig med ham i hovedkonklusionen, nemlig at statsamterne bør bevares. De tre hovedområder, ministeren har nævnt i sin redegørelse, dels området vedrørende justitsministeriet, dels området vedrørende indenrigsministeriet, dels det tredje opsamlende område, forekommer at være et naturligt arbejdsfelt for den lokale statsadministration i dag.

Vi er ganske afslappede over for, om man fortsat skal have en amtmand med fjerbusk m.v., vi synes ikke, at det er det afgørende. Men vi synes, at der skal være en lokal statslig administrationschef eller forvaltningschef, som tager sig af det, der efter vores opfattelse klart forekommer at være opgaver af, skal vi sige statslig karakter, og ikke opgaver af kommunal karakter.

Med disse bemærkninger skal jeg tilsige en velvillig støtte til, at man bevarer statsamterne, men nok prøver at finde et mere passende navn, enten det nu skal være ved en konkurrence eller på anden måde. Jeg tror, vi har behov for at bevare den kontinuitet, jeg i hvert fald føler statsamterne igennem mange, mange år har været udtryk for.

Den fg. formand (Arentoft):

Hr. Steffensen har ordet. Jeg beklager, at jeg ikke overholdt talerrækken. Men jeg tror,

[Den fg. formand]

det kom lidt bag på flere, at den næstsidste taler kun brugte 30 sekunder af 15 minutters taletid.

Steffensen (KrF):

Tak. Jeg skal sige til formanden, at det aldeles ikke var formandens skyld.

Kommunalreformen i 1970 adskilte den amtskommunale og den statslige administration fra hinanden. Den opdeling af statsamternes opgaver, der vedrører justitsministeriet, har desværre vist sig at være særdeles påkrævet, idet det fremgår af materialet, at det navnlig er på det ægteskabelige område, separations- og skilsmissebevillinger, arbejdsbyrden er blevet stærkt forøget. Det understreger i øvrigt nødvendigheden af, at vi får en bedre ægteskabslovgivning, sådan som kristeligt folkeparti også har påpeget det.

Kristeligt folkeparti er enig med regeringen i, at for ægteskabssagernes vedkommende er den nuværende ordning, der giver mulighed for at vælge mellem domstolsbehandling og administrativ behandling, den bedste og bør derfor bevares.

Den anden hovedfunktion, statsamterne har, vedrører navnlig indenrigsministeriets område. Her finder kristeligt folkeparti, at tilsynsrådet med amtmanden som formand og 4 valgte amtrådsmedlemmer er en udmærket løsning til godkendelse af de dispositioner, som primærkommunerne foretager. Det er jo langt den væsentligste del af denne opgave.

Kristeligt folkeparti er ikke interesseret i, at statsamterne udbygges yderligere, men vi finder, det er rimeligt, at de opretholdes og fortsat varetager de opgaver, de på udmærket vis har varetaget de sidste 10 år.

Poulsgaard (FP):

Kommunalreformen i 1970 var der mange der havde set frem til med forventning. Jeg tror, at mange, der så frem til den med forventning, blev skuffede. Vi fik nogle gyldne løfter om en forenkling af administrationen, og vi ved alle sammen, hvordan det gik. Der var i hvert fald nogle, der kom i klemme ved kommunalreformen. Det var amtmændene. Nu har man altså brugt 10 år til at finde ud af, om man skulle bevare amtmændene og stiftamtet, eller om man skulle nedlægge dem.

594 Ft

Det er lidt forunderlig tale, man hører her i dag. Det er helt givet, at regeringen har et stort, stort flertal for denne redegørelse, eller hvad man skal kalde den, vi har fået præsenteret. Men det kan kun skyldes én eneste ting, og det må da være hensynet til de ansatte i disse stiftamter. Det kan i hvert fald ikke være hensynet til borgerne. De opgaver, som der skal løses, kan løses alle mulige andre steder. Det kan ikke forbavse én, at retsforbundet, der efterhånden hopper med på den værste, også hopper på dette, men det kan vel nok forbavse lidt, at de konservative også siger: ja men lad os da bare bevare disse stiftamter. Jeg synes, at den eneste fornuftige tale, der er blevet holdt her i dag, bortset fra den, som hr. Knud Lind, min partifælle, holdt, var den, fru Nathalie Lind holdt. Det var en udmærket tale, hvor hun på udmærket vis belyste, hvilke opgaver der var, og der er jo faktisk ingen opgaver tilbage.

Disse såkaldte forligspartier, der nu stiller sig op og skal spare igen, vil altså ikke spare disse 294.000 kr., som en stiftamtmand får, hvis mine tal er rigtige. Det er lidt besynderligt, at man i en tid, hvor vi pålægger befolkningen nye byrder, skal hidse sig op over, at dem må der ikke røres ved. Det er ikke disse jurister, der bliver ramt af arbejdsløsheden, der er jo stillinger nok til dem. Det er lidt søgt, og det er også lidt besynderligt, at regeringen går imod det udvalg, man selv har nedsat.

Men det forbavser mig en lille smule, at fru Nathalie Lind sagde, at det var venstres valgløfte, at stiftamterne skulle nedlægges. Jeg ved godt, og det er måske det, der forklarer det, at venstre ikke havde flertal i den regering, det var en aftale. Jeg spurgte den forhenværende indenrigsminister, hr. Enggaard, i et spørgsmål, nr. 1172, den 9. juli 1977, om han ikke fandt, at det var en unødigt udnævnelse, der var sket, ved at den forhenværende landshøvding i Grønland, Hans Lassen, da var udnævnt til amtmand i Nordjylland. Indenrigsminister Enggaard svarede den 17. juli 1977, at det var helt i orden, og at den udnævnelse var foretaget på grund af de samme arbejdsopgaver, som den nuværende indenrigsminister har nævnt i sin redegørelse. Det forbavser mig lidt.

Jeg har også taget ordet her, for at indenrigsministeren kan svare med det samme, så er vi fri for det i onsdagsspørgetiden. Jeg har

[Poulsgaard]

nemlig stillet et spørgsmål til indenrigsministeren til besvarelse næste onsdag, men hvis jeg får svar nu, kunne vi måske sløjfe det. Jeg har spurgt indenrigsministeren, om ministeren kan svare på, hvor meget personale der kan spares i ministeriet ved overflyttelse af arbejdsopgaver til statsamterne. En af de ting, man peger på i redegørelsen, er, at de simpelt hen har for lidt at lave, og så må vi finde på nogle arbejdsopgaver. Det kunne også være meget rart at få at vide, det vil jeg også gerne have bekræftet, om de får en gage på 294.000 kr. årlig.

Og så én ting til. Der står jeg nok lidt isoleret, men så lad mig da stå isoleret, jeg tænker, at jeg også står isoleret i mit eget parti. De snakker alle sammen om de fjerprydede hatte. Ja men tænk, jeg synes, at det er så trist, hvis alle øvrighedspersonerne kommer i grå habit. Lad dem da ved festlige lejligheder have lov til det. Jeg tror absolut ikke, at vi kan få de folkevalgte amtsborgmestre til at gå med det, men jeg synes da, det ville være festligt, hvis de havde sådan noget, når dronningen kom ved festlige lejligheder. Men det er jo sådan lidt personlige betragtninger.

(Kort bemærkning).

Flygaard (DR):

Jeg vil bare sige til hr. Poulsgaard, at selvfølgelig vil retsforbundet da være med til at spare, men jeg mener, det er helt illusorisk at forestille sig, når man ser på arten af opgaver og den mængde arbejde, der er inden for statsamterne, at man bare lige med et snup-tag kan sige: nå ja, men det kan ordnes andre steder.

(Kort bemærkning).

Flemming Jensen (KF):

Jeg ved såmænd ikke, hvad det er, der har bragt hr. Poulsgaard på talerstolen med de normale angreb på det konservative folkeparti, medmindre han og hans parti lider af en eller anden gallupneurose, og det er jo nok det, der er i vejen.

Må jeg lige sige til hr. Poulsgaard, at jeg synes, det er meget billigt at sige, at hvis man går ind for en eller anden form for statskontorer, så er det af hensyn til de ansatte. Jeg synes ikke, det er et argument, man kan tillade sig at bruge. Jeg har udtrykkelig herfra

gjort opmærksom på, at når det konservative folkeparti ser med sympati på meget af det, der står i redegørelsen, så hænger det sammen med, at det skulle være relativt billigt, i hvert fald ikke dyrere, det skulle være effektivt, og det skulle være så nærdemokratisk, som tingene nu kan blive. Så kan hr. Poulsgaard sige: ja men sådan bliver det bare ikke. Det er et spørgsmål om, hvis vurdering man skal følge: hr. Poulsgaards eller ministerens. Jeg er ikke i tvivl.

(Kort bemærkning).

Poulsgaard (FP):

Nej, men det er jo det, der er det fortvivlende, at hr. Flemming Jensen ikke er i tvivl. Hvis ikke man er i tvivl, så skal man ikke stille sig op som et alternativ til socialdemokraterne, og det er jo det, de konservative slår sig til ridder på. Fru Nathalie Lind gjorde på udmærket måde opmærksom på, hvilke arbejdsopgaver der var, og de var meget, meget begrænsede. Og så kommer hr. Flemming Jensen fra et parti, som siger, at man vil spare, og siger, at det fungerer godt. Jeg ved ikke, hvem det fungerer godt for. Er det for skatteborgerne, der skal betale for disse begrænsede arbejdsopgaver? Det er dér, jeg synes, det begynder at halte.

(Kort bemærkning).

Nathalie Lind (V):

For at kronologien skal være i orden, må jeg sige til hr. Poulsgaard, at det må have været i juli 1979, der blev stillet et spørgsmål til den daværende indenrigsminister, hr. Enggaard. Så vidt jeg forstår, gik spørgsmålet på, om det ikke var fuldstændig overflødigt at foretage en udnævnelse af en bestemt person til et bestemt amtmandsembede. Jeg mener også at vide, at indholdet i svaret gik ud på, at amtmændene efter loven var tillagt en række opgaver, og at man ikke uden lovændring kunne undlade at udnævne en person til at varetage disse opgaver. Dermed var intet sagt om, hvad man mente – som jeg citerede – med hensyn til venstres principielle holdning.

Indenrigsministeren (Henning Rasmussen):

Jeg vil gerne starte med at sige tak for en altovervejende venlig og forstående modta-

[Indenrigsministeren]

gelse af redegørelsen. Jeg vil gerne derefter sige nogle ord i anledning af det forståelige spørgsmål, fru Nathalie Lind stiller, nemlig hvad der egentlig er formålet med redegørelsen.

Formålet er at få klaret af, om man skal sigte imod en afvikling af statsamterne med de opgaver, de har, og gå videre i arbejdet med at lægge de opgaver andre steder hen, eller om man finder, som regeringen har gjort det, at statsamterne i alt væsentligt har fungeret hensigtsmæssigt, så udgangspunktet for det videre arbejde skal være, at de på de væsentligste punkter skal bestå og skal administrere de arbejdsopgaver, de har haft i de sidste 10 år. Det er for at få en fornemmelse af, hvad folketingets opfattelse er på disse punkter.

Jeg har forstået det sådan, at der er altovervejende sympati i folketinget for den tanke, at når det drejer sig om behandlingen af de familieretlige sager, der udgør 80-85 pct. af de opgaver, antalsmæssigt og formentlig også timetalsforbrugsmæssigt, statsamterne har, er det hensigtsmæssigt at lade disse opgaver forblive hos statsamterne, og jeg må gå ud fra, at det er af de grunde, der er redegjort for i redegørelsen.

Den anden større opgave er tilsynsopgaven, og for dens vedkommende har jeg også forstået det sådan, at langt de fleste er af den opfattelse, at tilsynsopgaven er hensigtsmæssigt placeret, men også at man gerne ser, at en del af de tilsynsopgaver, der er i øjeblikket, fjernes fra statsamterne på den måde, at man ikke forlanger så mange sager henlagt til tilsynsrådets afgørelse og vurdering.

Dermed er der, synes jeg, skabt en ganske væsentlig klarhed. Der er nemlig skabt den klarhed, at et stort flertal af folketingets medlemmer igennem deres ordførere har givet udtryk for, at den store tyngde af opgaver bør forblive dér, hvor de ligger i øjeblikket. Så er der en række mindre opgaver, og jeg medgiver meget gerne fru Nathalie Lind, at den redegørelse, der er givet om dette punkt, er meget omfattende, den har, som man siger på mine kanter, revl og krat med, stort og småt, også de ting, som kun er en ekspeditionssag en gang hvert andet år eller måske en gang hvert år. Det er derfor, når det måles i mandtimer, formentlig kun mellem 5 og 10 pct. af de arbejdsopgaver, der er henlagt til statsamterne.

For disse opgavers vedkommende er der jo nogle, der er henlagt til statsamterne ved lov, og andre, der er henlagt dertil ved forvaltningsbeslutning eller ved ministerbeslutning. For de opgavers vedkommende, som er henlagt ved lov, er det folketinget, der afgør, om de fortsat skal være henlagt til statsamterne, eller hvad nu navnet måtte ende med at blive, eller om de ikke skal. Jeg tænker på de bemærkninger, fru Nathalie Lind gjorde om stiftsøvrigheden, om den skulle ligge dér, hvor den ligger, eller om den skulle etableres i forbindelse med biskoppen og biskoppens kontor formentlig, det ville være den anden nærliggende løsning. Det må man afgøre i folketinget i forbindelse med behandlingen af disse ting. Men man kan ikke træffe den afgørelse, at de skal henlægges til statsamterne, hvis folketinget ved sine ytringer i dag havde tilkendegivet over for regeringen, at man gerne så statsamterne nedlagt. Så havde man jo ikke haft dette organ at henlægge en sådan opgave til eller bevare en sådan opgave hos.

I anledning af det, der er blevet sagt om tilsynet, vil jeg godt minde om, at det jo er et grundlovsbestemt statsligt tilsyn med kommunerne, der er tale om. Det kan derfor vanskeligt tænkes, at det hverken med hensyn til sin endelige afgørelse, der må ligge hos indenrigsministeriet, eller en i førsteinstansafgørelse kan ligge andre steder end principielt hos indenrigsministeriet. Det kan vanskeligt tænkes. Det er derfor, jeg ikke rigtig kan se, hvilken tredje løsning på tilsynet, det kan være, fru Nathalie Lind tænker på. Hvis man er interesseret i, at der skal være en prøvelse på indenrigsministeriets vegne af en klage over en primærkommune, så har jeg vanskeligt ved at forestille mig, hvordan den skulle foregå væsentligt anderledes, end den gør i øjeblikket, hvor en på stedet placeret lokal statsrepræsentant har ansvaret for, at klagen behandles, som den skal, efter de regler, som lovgivningen byder, og som indenrigsministeriets regelsæt for behandling af klager påbyder at tilsynsrådet skal arbejde efter.

Det er, som jeg sagde for lidt siden, et grundlovsbestemt statsligt tilsyn med kommunerne, som jeg er overbevist om er hensigtsmæssigt tilrettelagt, sådan som det er tilrettelagt i øjeblikket. Jeg er derfor meget enig med dem, der har sagt, at det ikke vil være særlig hensigtsmæssigt, om tilsynet i et

[Indenrigsministeren]

og alt blev henlagt til selve indenrigsministeriet, og jeg er i al fald ganske uenig med hr. Knud Lind og en enkelt anden, som har sagt, at her var der mange penge at spare. Hvis man anser tilsynsopgaven for nødvendig, hvis man anser arbejdet for fyldestgørende, ja, så kan jeg ikke se andet, end at det, uanset om det bliver udført på amtsgården i Ribe eller det bliver udført i indenrigsministeriet, kræver det samme antal mandtimer, og man mister det lokale kendskab til sagen, som jeg personlig lægger ganske stor vægt på.

Det er også blevet sagt – det var fru Nathalie Lind, der var inde på det – at venstre ikke var overbevist om, at det var rigtigt at have regionsamtmanden som leder af det civile beredskab. Det er klart en ting, man kan overveje, om ansvaret for det civile beredskab skal ligge dér. Der er en ting, man ikke skal glemme, og det er, at i den kritiske situation delegerer man en række beføjelser til regionsamtmanden, som den pågældende har på statens vegne, på regeringens eller indenrigsministeriets, men i hvert fald på statens vegne. Jeg føler mig ikke overbevist om, at det er hensigtsmæssigt at henlægge ledelsen af en region af det civile beredskab hverken til en af amtsborgmestrene i området eller til regionspolitilederen. Men det er ting, som jeg går ud fra at man kan diskutere i forbindelse med den lovgivning, der kan blive tale om. Man skal jo på et eller andet tidspunkt ændre lovgivningen om det civile beredskab, og det er i øvrigt, ikke under overvejelse med henblik på lovændring, men under forhandling i øjeblikket med de kommunale organisationer, hvordan man skal tilrettelægge det kommunale civile beredskab i samarbejde med statens tilsvarende beredskab.

Der er tale om en opgave, som kan henlægges til regionsamtmanden, hvis man i civilberedskabshenseende finder det fornuftigt, men som også kan henlægges til andre, hvis man finder det fornuftigt. Til gengæld kan man kun gøre det, altså henlægge det til statsamtet, hvis det er sådan, at statsamtet fortsat eksisterer.

Fru Nathalie Lind talte om den bekymring, den foruroligelse, venstre føler over bemærkningerne om, at man overvejer at henlægge opgaver til statsamtet, og i den forbindelse var fru Nathalie Lind inde på nogle

bemærkninger om de tekniske skoler, handelsskoler og gymnasier. Jeg kan sige med det samme, at det overhovedet ikke er opgaver af den art, man tænker på. Det fremgår også af redegørelsen. Det, der er tale om, er, at det med hensyn til de statslige opgaver, der i øjeblikket undergives en central behandling, bør overvejes, om de med fordel for borgerne kan henlægges til afgørelse, om ikke andet så i første instans, til afgørelse i statsamtterne.

Jeg vil gerne nævne et par eksempler fra de to forvaltningsområder, jeg selv har med at gøre. Man kunne f.eks. overveje at overføre nogle konkrete godkendelsesekspeditioner i medfør af ægteskabsloven og adoptionsloven fra justitsministeriet til statsamtterne. Man kunne også overveje at lægge hovedparten af sagsbehandlingen i indfødsretssager ud til statsamtterne fra indenrigsministeriet. Det er altså rene statsopgaver, der er tale om, hvor jeg er overbevist om, at den store fordel, det har været for befolkningen, at man har haft så hensigtsmæssigt tilrettelagte afgørelser og forhandlingsmuligheder i ægteskabssager, samkvemsretssager osv., er så åbenbar for enhver, at det med fordel kan anvendes på andre statslige sagsområder.

Jeg vil gerne sige til hr. Flemming Jensen, at jeg har netop i vurderingen forud for redegørelsen lagt helt afgørende vægt på en pragmatisk overvejelse af, hvad der er mest hensigtsmæssigt. Det er hensigtsmæssighedsbetragtninger, det er effektivitetsbetragtninger, det er økonomiske betragtninger, der har ført til, at redegørelsen har fået det udfald, det sigte, den har.

Jeg vil gerne sige videre til hr. Flemming Jensen, at det er bl.a. en yderligere reduktion af tilsynsrådets behandling af sager om køb og salg af fast ejendom, der tænkes på, når jeg siger, at det må være muligt at flytte nogle tilsynsrådsafgørelser væk fra tilsynsrådene.

Jeg er i øvrigt også enig i det grundprincip, som hr. Flemming Jensen giver udtryk for, når han siger, at det ikke kan være rigtigt, at vi skal amputere statsamtterne. Det skal være sådan, at der er mulighed for en vis bredde.

Et par bemærkninger om det, der er blevet sagt om reduktion af den formelle rolle for lederen af et sådant statsligt regionskontor eller regionalkontor. Jeg mener, at det er en af de ting, der må stå fast, uanset at der nu

[Indenrigsministeren]

er hengået 10 år, siden kommunalreformen blev gennemført. Det må være sådan, at det er de folkevalgte på egnen, der repræsenterer egnen ved officielle lejligheder. Det princip mener jeg skal fastholdes, og det skal udbygges derved, at de formelle roller, som amtmandsinstitutionen har haft, skal reduceres, sådan at det klart præciseres, at vi lever i et folkestyret land, hvor de, der repræsenterer den lokale befolkning, er de mennesker, der er valgt dertil. Det går både på det ydre og på enkelte andre ting.

Jeg finder ikke, det kan være rigtigt, at jeg skal gå ind i nogle synspunkter med hensyn til den lønmæssige placering og en række andre ting, der kunne interessere i forbindelse med redegørelsen. Allerede af den grund, at der her er tale om noget, der er forhandlingsstof imellem finansministeren og personaleorganisationerne, ville det nok ikke være rigtigt, at jeg overhovedet går ind på det. Men jeg vil godt sige, at der er andre ting i forbindelse med det personalemæssige, som bør overvejes. Det vil f.eks. være naturligt at undersøge mulighederne for at indføre en mere smidig personalestruktur, sådan at amtsfuldmægtige som led i deres uddannelse får mulighed for at gøre tjeneste i andre styrelser. Man kan også, synes jeg, med fordel åbne op for, at medarbejdere fra ministerierne kan blive udstationeret i statsamterne. Sådan en jobrotation kender man jo andre steder fra. Man har haft gode erfaringer med den, og jeg er ikke i tvivl om, at der også vil være fordele forbundet med at indføre det under en eller anden form for statsamternes vedkommende.

Fru Ingerlise Koefoed spurgte, om man ikke kunne have afsluttet overvejelserne før redegørelsen, Jo, det kunne man naturligvis, men så havde jeg måttet vente med at få en afklaring – i hvert fald på det principielle plan – af: hvordan tænker folketingsmedlemmet med hensyn til statsamterne? Jeg ville nok have følt det som lidt af et stykke spildt arbejde, og måske ville det også have været en belastning for mit forhold til folketingsmedlemmet, hvis jeg havde lagt en fuldt færdig redegørelse, hvor alting var gennemarbejdet, frem for folketingsmedlemmet. Sådan har jeg altså følt det. Det er muligt, at den vurdering er forkert, men jeg kunne i alt fald løbe den risiko, at det om ikke andet ville have været spildt arbejde.

Den sidste bemærkning skal være til hr. Knud Lind, der fremstiller problematikken meget enkelt: her kunne man spare 61 mill. kr. og udgifterne i forbindelse med 366 ansatte, det vil man ikke, og derfor er fremskridtspartiet imod. Jeg skal ikke forsøge på at gentage argumentationen, som andre har ført frem over for hr. Knud Lind, og som redegørelsen også klart fører frem, nemlig at der overhovedet ikke vil være tale om nogen besparelse ved andre løsningsmuligheder. Jeg kunne fristes til at citere i den forbindelse en ganske ny artikel, dateret 10. maj 1980, i Ugeskrift for Retsvæsen af højesteretsdommer Frants Thygesen. Han skriver i forbindelse med eventuelle særlige familiedomstole og statsamternes arbejde med behandling af ægteskabssager:

»Også jeg tror, at det ville være en dårlig idé at kaste sig ud i en sådan nyordning« – altså eventuelle domstolsbehandlinger af de familieretlige sager – »og afskaffe et bestående apparat, der nu ordner langt de fleste ægteskabssager enkelt og stort set hensigtsmæssigt. Hvis man af helt andre grunde absolut ville afskaffe statsamterne, burde man straks oprette en ny administrativ instans til behandling af ægteskabssager, så vidt muligt med udvidede beføjelser og med overtagelse af det personel, som hidtil har behandlet ægteskabssager. Familiedomstole ville også hos os« – og det er altså en sammenligning med de vesttyske forhold – »medføre brug af advokathjælp i langt større omfang end ved den hidtidige ordning; og advokatarbejde er ligesom alt andet personligt arbejde blevet langt dyrere i de sidste 20–30 år, hvad enten det skal betales af private eller af det offentlige. Mere betyder det, at sagsbehandlingen ved domstolene nødvendigvis vil være langsommere og tungere end den behandling, ægteskabssagerne nu får ved amterne, og at selve situationen foran en dommer let kan medføre strid om en del ting, som under mere formløse drøftelser kan klares i mindelighed.«

Det er synspunkter af den art, der for mit vedkommende har været helt afgørende i vurderingen af, om den væsentlige arbejdsopgave, som hedder behandling af ægteskabssager, bør ligge, hvor den ligger, og ikke søges henlagt til andre myndigheder. Men jeg har forstået, at der også kun er et enkelt

[Indenrigsministeren]

parti i folketinget, der er af en anden opfattelse.

Taanquist (S):

Det er tilfredsstillende at føre en diskussion på baggrund af 10 års erfaringer, når vi tilsyneladende stort set har de samme erfaringer. Derfor kan det også undre, at fru Nathalie Lind bombastisk erklærer, at statsamterne bør nedlægges, men jeg forstod, det var noget med nogle valgløfter, som var givet. Fru Nathalie Lind beskæftigede sig specielt med tilsynsrådene og sagde, at der findes også en tredje mulighed. Jeg forstår ikke, hvorfor man skulle gå ud og lede efter en tredje mulighed, når vi nu har en mulighed, der fungerer ganske godt.

Fru Nathalie Lind taler også noget ironisk om de 275 ugentlige telefonhenvendelser til statsamterne. Jeg synes tværtimod, det er godt. Vi må da gå ud fra, at de 275 telefonhenvendelser måske sparer 275 dybtgående sagsbehandlinger og afgørelser, og så er det da en fordel, at man kan nøjes med på forhånd at henvende sig til statsamtet for at få et godt råd.

Det fører mig til at sige til hr. Flemming Jensen, at jeg tror, det er farligt at begynde at tale om at slække på tilsynet i de store kommuner. Det er vistnok ikke det samme som det, indenrigsministeren kommenterede heroppefra, hvor der var tale om generelt at gøre tilsynet mindre. Men at slække specielt i de store kommuner tror jeg er meget farligt. Der står trods alt i redegørelsen, at 50 pct. af sagerne over for tilsynsrådet rejses af borgerne, og at en stor del af klagerne rejses af mindretalsrepræsentanter i kommunalbestyrelserne. Derfor synes jeg, det er farligt at begynde at tale om at slække på tilsynet i de store kommuner.

Nathalie Lind (V):

Jeg må vist lige komme med et par bemærkninger til hr. Taanquist i anledning af det, der lige blev sagt. Det var en vældig despekt, en vældig foragt, hr. Taanquist gav udtryk for, da han sagde, det bare var sådan nogle valgløfter. Nej, brudte valgløfter fortjener ikke respekt, men at et parti prøver at leve op til, hvad man har lovet vælgerne, synes jeg fortjener respekt.

Der kom en bemærkning i første omgang i hr. Taanquists indlæg, som forbavtede mig dybt. Der blev sagt, at det er ikke alle opgaver, borgerne ønsker løst af en folkevalgt myndighed, og han nævnte vist bl. a. klager over forskellige sager. Jeg synes egentlig, det stemmer forbavsende godt med den holdning, som embedsmændene har givet udtryk for i betænkningen fra 1975 om statsamternes fremtid. Her dukker det op hele tiden, at der kan være betænkeligheder ved at lade en folkevalgt person have ansvaret og myndigheden. Jeg vil godt have lov til at drage den parallel: hvad med vores regering, hvad med vores ministre? Har de ikke administrativt ansvar, administrativ myndighed, og er de ikke i hovedparten af tilfælde folkevalgte?

Jeg vil ikke sige andet til hr. Taanquist. Vi skal ikke diskutere på enkelte ord, men jeg synes, dette var forholdsvis principielt.

Jeg sagde, at nu var det i betænkningen draget frem, at tilsynet enten kan være det lokale og være, som det er i dag, eller det kan være indenrigsministeriet, men ingen kan da udelukke, der er en tredje mulighed, også i overensstemmelse med lov og ret. Ministeren svarede, at det var væsentligt – det synes jeg også er rigtigt – at det kunne være en på stedet placeret lokal statsrepræsentant. Nu er der jo andre på stedet placeret lokale statsrepræsentanter end de nuværende amtmænd eller de kommende ledere af dette familieretskontor.

Må jeg have lov til om det helt principielle at sige til ministeren, at jeg blev ikke så forfærdelig meget klogere af, hvad der blev svaret mig om, hvad der vil ske i fremtiden. Det var jo det, der var hovedspørgsmålet i hele mit indlæg: hvad vil der nu ske? Ministeren siger, at han har fået en fornemmelse af, hvad folketingets mening er: at der er bred forståelse for, at ægteskabssagerne skal forblive hos statsamterne. Jeg er ikke glad for udtrykket statsamterne; jeg vil foretrække at bruge de ord, som jeg har brugt, og sige: hos en regional myndighed.

Ministeren fandt også, at tilsynsopgaverne efter flertallets mening var hensigtsmæssigt placeret, og dermed, blev det sagt, var der skabt en ganske væsentlig klarhed. Altså disse opgaver kunne efter ministerens mening forblive, hvor de er, men de øvrige opgaver, ja, det måtte folketinget da afgøre. Men hvordan kommer folketinget til at afgøre no-

[Nathalie Lind]

get? Ja, folketinget kan tage initiativ selv, og det er også muligt, at det er vejen, men det normale er jo på et område som dette, at det er regeringen, der tager et initiativ. Derfor gentager jeg mit spørgsmål om det, det for mig er afgørende at få klarhed over: hvad sker der efter denne debat i dag? Hvad er ministerens hensigt? Skal alt køre videre uændret, eller vil ministeren komme med visse forslag til ændringer?

Det er måske en detalje, men ministeren svarede mig, da jeg spurgte, hvilke statslige opgaver man kunne tænke sig at lægge ud, og pegede på nogle opgaver. Når man vil have nogle organer, som arbejder med privatreten, er det da muligt, det er meget fornuftigt, at visse ting foregår regionalt eller decentralt, og at visse ting behandles centralt. Ministeren nævnedes fra justitsministeriet indfødsretssager og videregående behandling af ægteskabssager eller godkendelsessager. Men så sagde ministeren til mig, at jeg havde nævnt noget med handelsskoler og tekniske skoler og gymnasier, at det var overhovedet ikke opgaver af den art, man drømte om at lægge ud til statsamterne. Nej tak, men det er jo opgaver af den art, man ikke vil give fra sig, og som man ikke vil overføre til amtskommunerne. Det var det, der var pointen i, hvad jeg sagde.

Til allersidst vil jeg nævne det civile beredskab. Det er, som om ministeren ikke helt ser problematikken – i hvert fald ikke, som jeg ser den. Der bliver sagt, at i en kritisk situation er det den, der har ansvaret på statens vegne, og man henviser igen til amtmanden eller regionsamtmanden. Da man valgte regionsamtmanden eller amtmanden til leder af det civile beredskab efter 1959-loven, var amtmanden formand for amtsrådet og havde relationer til kommunerne. Hvis vi skal have en statslig repræsentant – det er muligt, ministeren vil foretrække det – var så ikke regionspolitimesteren, der dog har indseende med disse ting og viden om det, langt at foretrække for den, der sidder som leder af et familieretskantor? Jeg vil gerne gentage, hvad jeg sagde før – det, man siger i 1975-betænkningen – at den, der i fredstid har ansvaret for området, bør også være den, der har ansvaret i krigstid. Hvorfor tør man ikke overføre ansvaret fra statens side til den folkevalgte amtsborgmester? Det er næsten blevet et skældsord efter hr. Taanquists udtalel-

se, at når man er folkevalgt, nyder man ikke den fulde tillid. Amtsborgmesteren, der har ansvaret for sygehuse, veje m. v., måtte dog vel være egnet, og man har også peget på ham. Nu bliver hr. Taanquist vred på mig – jeg skal holde op. Men det sårede mig dybt at høre, at der var sager, som borgerne ikke mente at folkevalgte myndigheder kunne til-lade sig at afgøre.

(Kort bemærkning).

Taanquist (S):

Jeg vil gerne konstatere, at fru Nathalie Lind fra denne talerstol har sagt, at jeg skulle have sagt, at når man er folkevalgt, så nyder man ikke den fulde tillid. Det taler vist for sig selv.

Flemming Jensen (KF):

Det skal ikke blive så farlig langvarigt. Vi har fået ministerens svar på, hvad formålet med debatten var: at finde ud af, om statsamterne skulle bestå. Jeg synes, ministeren har draget den rigtige konklusion vedrørende de arbejdsområder, ministeren pegede på. Men uden at vi skal amputere statsamterne eller lenene, eller hvad de nu kommer til at hedde – jeg synes, lensmand er et dejligt udtryk – så vil der dog tilbage blive en vurdering af alle de øvrige opgaver, som jeg går ud fra at ministeren lægger frem for os i næste samling.

Jeg må i øvrigt sige, at jeg glædede mig over ministerens betragtning om reduktionen af tilsynsrådenes indflydelse vedrørende køb og salg af fast ejendom.

Enten er der smuttet noget for hr. Taanquist eller også for mig, men for en sikkerheds skyld vil jeg gerne understrege, at når jeg talte om slækkelse af tilsynet, så var det netop på de områder af økonomisk karakter, hvor kommunerne er store, mange af dem, og hvor man har et veluddannet personale – altså nøjagtig samme linje som den, ministeren var inde på. Jeg havde ikke i mine tanker – og jeg beklager, hvis jeg har udtrykt mig uklart – klagesager, som jo er stærkt stigende i antal, hvilket for øvrigt ikke behøver at være kommunalbestyrelsernes skyld. Der er sådan nogle underlige baciller i luften, der fremmer slige ting.

Knud Lind (FP):

[Knud Lind]

Ministeren oplyste i sit svar angående tilsynsrådets opgaver over for kommunerne, at man ville miste noget af den lokale indsigt. Tilsynsrådet i Storstrøms amt ligger i Nykøbing F. Jeg er sikker på, at en borger i Holmegård kommune eller i Fladså kommune eller i Stevns kommune, som i hvert fald ligger 50 km væk, ikke føler nogen særlig lokal tilknytning til tilsynsrådet i Storstrøms amt.

En anden ulempe, som jeg også godt vil foreholde ministeren, er, at det nuværende tilsynsråd består af amtmanden og 4 amtsrådsmedlemmer, og man kan fra den klagen- de borgers side rejse tvivl om uvildigheden i afgørelserne, selv om de kan ankes. En afgørelse i indenrigsministeriet af tjenestemænd ville nok være mere uvildig – eventuelt med domstolene som ankeinstans.

En henlæggelse af skilsmisse- og ægte- skabsager vil ikke blive mere kostbar, jfr. betænkningen side 43, og når så 11 medlem- mer ud af 16 går ind for at overføre ægte- skabsagerne og skilsmissesagerne til domsto- lene, bliver man betænkelig, når ministeren kommer med sin redegørelse her i dag.

Jeg fik heller ikke svar på, hvorfor et af de 11 medlemmer, fru Inge Fischer Møller – det er et socialdemokratisk medlem – havde taget den stilling, at man ønskede ægteskabs- og skilsmissesager over i domstolens regie. Jeg mener stadig væk, at der burde være nogle besparelser vedrørende de småsager, som kunne henlægges til ministerierne, og det tror jeg ministeren vil give mig ret i. Der var en hel liste. Jeg skal undlade at læse den liste op, men der var en hel del angående hegnssyn osv. og domsmandslistor og sådan noget. Der var nok en hel del ting, som kun- ne være blevet lagt over. Når man ser på de to hovedopgaver, den ene angående skilsmis- se- og ægteskabssager, hvor der er en be- tænkning, nr. 796 af 1977, hvor flertallet pe- ger på domstolsafgørelser, og den anden an- gående tilsynsrådets opgaver over for pri- mærkommunerne, hvor en betænkning peger på, at disse burde indskrænkes, så mener jeg, at i stedet for at komme med en redegørelse, som ikke fortæller noget som helst om, hvad man egentlig har tænkt sig at gøre i fremti- den, så burde man have nedlagt disse stats- amter.

Arentoft (FP):

Lov er lov, og lov skal holdes og følges, og det gør vi også i fremskridtpartiet, men vi har også ret til som parti i folketinget at være med til at foreslå ændringer i love. Si- den 1973 har vi foreslået, at man skulle ned- lægge statsamterne og amtskommunerne og lade disses opgaver fordele. En stor del af de opgaver, der løses af amtskommunerne, skul- le man lade løse af primærkommunerne.

Der har været berørt ét område, som i øje- blikket påhviler statsamterne, nemlig jobbet som regionsamtmand i det civile beredskab. Sådan er loven i øjeblikket, og alle de amt- mænd, der fungerer som regionsamtmand, har fungeret særdeles godt efter min mening. I en sådan region er der fire områder. Der er en civil region, en militær region, en politire- gion og en CF-region. Disse fire led skal ar- bejde sammen og i en given situation kunne fungere som en enhed inden for en region.

Vi havde i sidste uge med udvalget for civilt beredskab lejlighed til sammen med ministeren at overvære en del af en sådan øvelse i region 2 i Midtjylland. Der har væ- ret talt om, hvad man skulle gøre, hvis man ikke havde en regionsamtmand til at tage sig af den civile region. Der har også fra bl. a. fru Nathalie Lind været forslag om, at den opgave mest nærliggende kunne overtages af regionspolitimesteren. Det mener jeg ikke. For det første er jeg sikker på, at regionspoli- timesteren har hænderne fulde i forvejen. For det andet skal det være en person, som virkelig har kontakt med og føling med det, der ligger i begrebet civilregionen. Det drejer sig om vejvæsen og elforsyning og oliefor- syning, og hvad der ellers måtte være for hele det civile område.

Derfor vil jeg gerne vide, om ikke inden- rigsministeren mener, at hvis man kommer så langt, at man får nedlagt statsamterne og amtskommunerne, som er de dyreste – vi har hørt, at det drejer sig om 356 personer inden for statsamterne, men inden for amtskommu- nerne er det tusinder af mennesker, alene inden for Århus amtskommune er der nu over 12.000 ansatte – så kunne man tænke sig, at det job, der i dag varetages af regionsamtmanden, blev overtaget af en regi- onsborgmester. Derved forstår jeg den per- son, som er borgmester i den største primær- kommune inden for en region. Han må være selvskreven til at klare varetagelsen af den civile region. Jeg er helt sikker på, at nede i

[Arentoft]

region 3 for nogle år siden ville borgmesteren i Esbjerg, hr. Henning Rasmussen, have været en fortrinlig regionsborgmester.

Indenrigsministeren (Henning Rasmussen):

Jeg vil gerne gøre to bemærkninger til hr. Knud Lind. Den første er, at jeg er overhovedet ikke i tvivl om, at et flertal i ægteskabsudvalget fandt, at domstolene kunne og burde behandle ægteskabssager, men der var altså også et mindretal; jeg har den samme opfattelse som mindretallet, og jeg har forstået det sådan, at den opfattelse deles af et meget stort flertal i folketinget i dag.

Til hr. Knud Linds betragtninger over, hvad udvalget om statsamternes fremtid konkluderede for så vidt angår tilsynet og dets placering, vil jeg gerne gentage, hvad jeg vistnok har sagt tidligere, at man gik ind for, at tilsynet overgik til indenrigsministeriet, hvis man af andre grunde ville nedlægge statsamterne, men hvis ikke man ville det, var det naturligt at lade arbejdet fortsat ligge i statsamterne. Den opfattelse deler jeg også.

Jeg vil sige til hr. Arentoft, at det var selvfølgelig interessant at diskutere, hvad der ville ske, hvis to andre ting skete, altså hvis man nedlagde statsamterne og derudover nedlagde amtskommunerne. Nu har jeg overhovedet ingen forestilling om, at folketinget vil gå ind for at nedlægge amtskommunerne, og derfor er det en meget teoretisk diskussion, hvem der i så fald skal være regionsleder, regionsansvarlig, på det civile område. Hr. Arentoft fremførte, at regionspolitichefen eller -politilederen ville have hænderne fulde i tilfælde af krig og krise. Nøjagtig det samme gælder for borgmesteren i en primærkommune, specielt de store, for han er født formand for det civile forsvar og for arbejdet dér. Det vil sige, at ved siden af de øvrige opgaver har han også den opgave at være politisk ansvarlig for civilforsvarsarbejdet, så han får også sine hænder fulde. Men det var nu mere i anledning af spørgsmålet, end det var ment som en egentlig saglig besvarelse, for jeg tror nemlig ikke, at de to forudsætninger, specielt den med nedlæggelse af amtskommunerne, vil komme til at holde stik.

Der er 12.000 mand ansatte i Århus amtskommune, men en ganske væsentlig del af dem er eksempelvis ansat på sygehusene. Jeg

kan ikke forestille mig, at der bliver færre ansatte af, at sygehusene overgår til primærkommunerne – og slet ikke at opgaven kunne løses uden personale.

Fru Nathalie Lind gentager sit spørgsmål om, hvad der nu skal ske. Regeringen vil overveje de bemærkninger, der er kommet i dag, og specielt vil jeg gøre det for mit eget vedkommende. Det er muligt, at det vil føre til, at der gives en supplerende redegørelse, hvor man forsøger at besvare de tvivlsspørgsmål, der måtte være tilbage, og redegøre for, hvilken præcis afgrænsning man nu finder det vil være fornuftigt at foretage for så vidt angår kontorerne fremtidige virksomhed. Jeg beder fru Nathalie Lind lægge mærke til, at jeg siger kontorerne, for vi skal have fundet en eller anden løsning på det navneproblem. Det skal være et forholdsvis let og accepteret navn. Det skal være et, som fortæller, hvilken region det dækker, og det skal også klart adskille sig fra andre statslige opgaver, så man ikke løber nogen risiko for forvirring. Udtrykket region bliver brugt i så mange sammenhænge. Distrikt bliver brugt i så mange sammenhænge. Stat og forvaltning bliver brugt i så mange sammenhænge. Derfor var egentlig statsamtet et godt navn, hvis ikke det lå så forbistret tæt på amtsrådet og amtskommunen. Det var egentlig et godt navn. Hr. Flemming Jensen har jo givet udtryk for sin kærlighed til lensmanden. Det ved jeg ikke om det kan bære. Så skal vi vist til at vænne den danske befolkning til, at lenet i den betydning er den statslige islet i det område, der normalt er en amtskommunes område. Det kan måske nok lade sig gøre, jeg ved det ikke. Det nordiske i tanken kunne selvfølgelig tale for det, men det er nu nok alligevel ikke det, vi skal vælge. Vi skal finde et navn, som er kort og præcist, og som ikke kan forveksles med andre. Det kan blive svært.

(Kort bemærkning).

Knud Lind (FP):

En kort bemærkning til ministeren, som anfører, at man i betænkning nr. 731 anfører, at hvis der var andre grunde til at nedlægge statsamterne, kunne man føre tilsynsmyndigheden ind under indenrigsministeriet. Må jeg sige, at de andre grunde findes altså i den anden betænkning, nr. 796, angående ægte-

[Knud Lind]

skab og skilsmisse, hvor man – også fru Inge Fischer Møller – har tiltrådt, at man ønskede domstolsbehandling. Men jeg kan forstå på ministeren i dag, at det ønsker ministeren ikke længere.

Derfor vil jeg godt til slut stille ministeren et spørgsmål angående overøvrighedens behandling af sager vedrørende advokatbistand. Jeg ser i den ene betænkning, at vedkommende ikke har samme mulighed som ved domstolene for advokatbistand og fri proces. Vil man eventuelt undersøge det spørgsmål?

Indenrigsministeren (Henning Rasmussen):

Det sidste spørgsmål har jeg ingen kommentarer til i øjeblikket; det har jeg overhovedet ikke haft lejlighed til at overveje.

Når jeg tager ordet, er det for at undgå, at der skulle opstå misforståelser i anledning af hr. Knud Linds betragtninger over, hvad der nu sker. Jeg har ikke til hensigt at ville forhindre folk i at søge deres ægteskabsproblemer løst i tilfælde af skilsmisse ved at gå til domstolene. Der vil ikke ske nogen forandring i det bestående. Man skal fortsat have muligheden for at gå til statsamtet og få den assistance, der skal til, og få den beslutning, der skal til, hvis man er enige. Men naturligvis skal man også kunne gå til domstolene, hvis man ikke kan blive enige, og bede om rettens afgørelse af tvistighederne.

Hermed sluttede forhandlingen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

15) Forhandling om indenrigsministerens redegørelse af 7. maj 1980:

Redegørelse om hovedstadsrådet.

(Redegørelse nr. VII. Anmeldt 7/5 80. Redegørelsen givet 7/5 80. Meddelelse om forhandling 8/5 80).

Forhandling

Hans Hækkerup (S):

Jeg vil gerne først udtrykke min tilfredshed med den redegørelse, indenrigsministeren har givet folketinget, og med det grundige udvalgsarbejde, der er gået forud. Jeg mener, at der nu foreligger et fyldestgørende

grundlag for at tage stilling til den hovedstadsordning, der blev gennemført i 1973.

Socialdemokratiet ønskede dengang, at der skulle etableres en storamtskommune, således at man på samme måde som i det øvrige land fik en toleddet kommunalstruktur. Vi har stadig samme principielle holdning, men mener, at der i praksis er skabt en opgavefordeling, så der normalt ikke er mere end to kommunale led i varetagelsen af en opgave. Ja, på den kollektive trafiks område er der endda kun ét led.

Når hovedstadsrådet har fået tillagt kompetence inden for et område, er kommunalbestyrelsernes eller amtskommunernes kompetence tilsvarende blevet ophævet. Vi finder også, at hovedstadsrådet i den forløbne periode har varetaget sine opgaver på en tilfredsstillende måde. Man skal derfor ikke regne med, at socialdemokratiet vil komme med forslag, der vil betyde nogen afgørende ændring i hovedstadsrådets opgaver.

Alligevel kan der være behov for at knytte nogle bemærkninger til hovedstadsrådets virksomhed, og her vil jeg først og fremmest gerne nævne den kollektive trafik. Det er lykkedes, bl. a. gennem en bevidst takspolitik, at gøre den kollektive trafik til et virkeligt alternativ til den individuelle personbefordring, og tilgangen af nye passagerer har været så stor, at det er lige ved at være et problem. Men når man tænker på, hvilke besparelser denne omlægning på længere sigt kan komme til at betyde for vores energiforbrug og dermed for vores betalingsbalance, synes jeg, det vil være naturligt at overveje, om man ikke burde forøge de midler, der afsættes til kollektive trafikformål inden for hovedstadsområdet.

Hovedstadsrådet har også løst en række opgaver som planlægningsorgan, og jeg vil her gerne fremhæve den overordentlig vanskelige opgave, det har været at samordne de 5 sygehuskommuners planer til en fælles sygehusplan for hele hovedstadsområdet. Det kunne måske overvejes, om det ikke ville være rimeligt at styrke hovedstadsrådets planlægningskompetence på dette område.

Et af de spørgsmål, som det også vil være naturligt at tage op nu, er spørgsmålet om indførelse af direkte valg til hovedstadsrådet. Vi er fortsat af den opfattelse, at en ordning med direkte valg vil skabe en mere direkte kontakt mellem rådets medlemmer og befolk-